

Дүүн Москвага ССРЭ-ний улус ажыл-агыйының чединш-
киннеринин делгелгезинин девискээринге юбилейн «Бол-

ТАРААЖЫЛАР! ДУЖУТ АЖААП АЛЫШКЫНЫН ДУРГЕДЕДИҢЕР!

Дүүн Кызылга областын профессорлор чавуелини бажыныны хурдалар залыга артем-техникти информация талазы-биле семинар болуп өрткен. Анаа республиканын болгаш найысылмазын улетүр бүүдүрүгелеринин тут болгаш транспорт организацияларын кол кичинедерин олурушкан. Семинарнын киркичтилер артем-техникти информацияны девилдер, ме-

**«ШЫН» СОЛУННУЧ
«АЖААП
АЛЫШКЫННЫЧ
ШАЛЫПЧЫЗЫ»**
деп шилчиир тугун БӨ
ГУН «Тиилелге» совхоз
туң комбайнери
Игорь Сергеевич
ОЛЕННИКОВКА

тивысты. Сентябрь 25-к
чедир ол 570 гектар чер
ниң кызыл-тазын кези
бастырган.

Күштү
МӨӨННЭЭН

Чөөн-Хемчик районну
«Искра» колхозу күүрүктө
470 тонна тараа дужаар пла-
нында 60 тоныань артык ки-
тирген Артель тараа култу-
раларынын 41 хуузу
ажаап алган. Мычанташ б
хүинерде хову шөлдөр
ажыл-йш улам хайыккан.
Тараажылар кызыл-тасты ге-
тардан ортумаа-биле 8 цент-
нерин ап турар.

Районда «Большевик» колхоз күүрүгө 300 тонна тараа кийирер планын 317 кылды күүстөгөн. Совхоз гектарда үстүндө ажил-агый-биле дөмөй 8 центнер дүжүттү ал турар. Бастырганы 1270 гектарда 1138 тонна тарааны савалаан.

М. СЕВЕН

КУРУНЕ
ШЫГЖАМЫРЫНГА

Күрүнениң план-чагын баштай күүсеткен ажыл-агыйлардан «Межегей», «Сүт-Хөл» совхозтар пландан ажыр тараа садарын үгүлчүлөп турарлар.

ХОВУ АЖЫЛДАРЫНЫҢ ХҮН ДЕМДЕГЛЕЛИ

Картофель оруунга моондактар турбазын

Бичалза-даа республикада
инитизи-биле картофель каза-
ры кончук оожум чоруп турар.
Сентябрь 26-га чедир 600 гек-

Ң ХҮН ДЕМДЕГЛЕЛИ

моондактар турбазын

ей-мааниз кызыл алмырчы чотугу сагыш салдынан, а «Чогураа» колхозтук картофели барык тутунара берген. Участокта дукут багай аес болжажок, олче погажылар безин хол дегбени. «Тес-Хем» совхозта чугле жу гектарын картофели ажаап алган. Бартофел херегелен кизи болган-да, оюн казын алдын теп

шутутт ээр чылда-биле ону худуап алмырында ойлаптан турар. Оон турукчу чокота чаа «Межегей» совхозтан келген картофелинги шынарын хынаар тускай коместия тургускан турган. Бартофелин кадалаашкыга худуап албас ден баазага бадтыкан турган. А хыналдынан тувени мынды аес болган.

Армында тузунуругу, аас кезик долган анык эр Доругу оол Кек-оол «Ауг-Хая» совхозтук Аргы-Бажи салбырчы механикатор. Ол дукут ажал алымыкчынын баптай хынариден эгелээш, бодуну «СК-4»-биле 400 гектарны таразын кестирген. Совхозтук комбайнерлериниң ортунда калбарган соопулукчу чарыктын чокота чаа илденген тувинделде аш Доругу оол дээрлериниң олуруну кирип, демделгеттирген. Анык кизи чугле хол таразын кестирген аес, ажал алымыкчынын эртен уезде арготехниктиң турмузунарынын сагыш, чидирит бо дурбай келген.

Аналар оңу казып алып, ден чаралды совохтун көндөрүнө ачып каап. Ан оңу «алмаска» кыялте ажалып ташкан. Олар карыскай басып алган, өсүрүчүлүккө аманат берип, шаңоң кармактап туралар. Мынаарча чери ачылган кылгын, урезини, олуртулганы совохт тразып ботат.

[illegible]

КУШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕК

Кымылдын даараныла фабриказынын эр улус хевл даараар ательезинин коллектив (директору П. Середкин), профэвилет комитетинин (даргазы А. Вяткина)

баштинчынын төртүнчүсүнө хүтүндөн бөрү 100 чымынын, Совет Тыямын 25 чымылы байырдалы талентит уткуур дэом бүгү уагыр социалист чарыкымыа киржи, бедик бидүрүчүгү амылдан келген. Бедик ардыкы айдан 100 рубльден бөзөн продукцияны сайтар турган, 60,4 рубль чедирин, плагын 137,2 ху күтүктөн. Коллектив август амылдан чопта 25600 рубльдин хевин бидүрүн, сайтар дэон сорулганы ботталдыра.

Алты-кесте қылып, септээр хеп айма-
ның база трикотаж қымылғары арғым
болтап амырлар хандырғанын еске-
да хевирлерин бердинге плантария
күресдиретте ук бұларуттеңи ажил-ш-
тилер бер күжүн салып, өрестіг ажил-
тап. Олар түңинде, колдиретте кш-
тивте саналар болтап хомалдар ден-
тирлен хөйну нөмүш болур. Устуде и-
бригадамы кешигеңнур сентабрың
дүрүлгө плания 105 худуд куду әес к-
үсетке, Тываның 25 тылыңи байыр-
лы күш-ажылты белестерин уткуур де-
тур.

С. ТАМЧА

Чурттуң ховуларында

Шыгжамырда картофель долуп турар

Чуртун колхоз, совхозтары
аң уңдуг аш-чем культураны
— картофел джүзүт
ажаап ат турар. Картофел
бышканынын хире-чегези-би
де ховуларже картофел ком-
байнаны, казыкчы машиналары
ны үңгүлөкөн. Джүзүт ажаа-
алыры күс даалашты берген
мычангаш механизаторлар тем-
пизин улам шапкынчылыг тур-
лар.

СССР-нин Топ статистика
оргнелинин үндүргөн түнөшө-
нөрүн өзүгара алырга, сен-
тябрь 22-де чуртка картофель-
гараан шөлдөрин 35 жүзү —
1 миллион 182 жүн гектарына
картофель дүжүдү ажаап ал-
тыпкан. Украина картофель
шөлдөринин барык чартык ке-
синин дүжүдү ажаап алган.
«Л» база бир тараа аймаалын
дүжүдү РСФСР-нин Москва,
Ленинград болгаш Владимир
областары шалтыпкын ажаап
алып турар. Пролетарияны
ажы-агыларга баштайгы жүн
мун гектар шөлдөринин кар-
тофель дүжүдүн ажаап ал-
ган.
Картофель дүжүдүн ажаап
алыр болгаш шыгымкарга хү-
дөөдөп бээрү үргүзүлдөүдө-
шпаш.

(СЗТА)

Картофель дүжүдүн ажаа
алыр болгаш шыгжамырга хү
лаадин баэри үргүлчүлөви
шаан.

(СЭТА).

ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЭЛИНДЕ

АВТОТРАНСПОРТКА ОЗАЛ-ОНДАКТЫ БОЛДУРБАС

Чоокта чаа Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүдөлү авторлуктарга, хорайларга боғаш чурткактыккы суурларга автотранспорттун озал-ондак чок шимчөпкннн хандыр чөмгөчлөр дутайгн айттыр- ны тугаалажы көргөн. Транспорт бдү- рүдгелеринн, албан органицация тер- ринн боғаш колхоз, совхозтарннн чо- латкылары автотранспорттун ажыгалы кнжлдер, озал-ондак чок шимчөпкннн хандыр тазалы-блө чамдын түннелер- ны дөтүн атыт.

Бидгйг болза-даа республиканын агаан хой районхнында автотранспорт ажыгалында четтестер хой болгаш транспорт системчээшкыиригн доктааткан чүрүмүн каржызы-биле үрүр чоруктар үргүлдүлүп турар. Ылангын Каа-Хем, Улуг-Хем, Чөөл-Хемчик, Бөрүмн-Хемчик болгаш Бий-Хем районнада бу талазы-биле байдал дүрүктөй. Кызыл хоорайда болгаш оон чок-казым суурларында байдал база-ла оон дээ-детелес.

Оруктарга болгаш чурттакчылыг чарлалар бооп турар аварияларын хай кезин ээриик чолаачыларның буруузу-биле болганын анализ көргүскөн. Моон алгаш кеерге, чолаачы кадрларын ортузунда

киңиңдизде ажилы чамдык жерлерде ам-
даа кулу дененде туруп турар. Кызыл
жылды № 3 АТБ-инде, «Барлык» болган
«УТКА 25 чылы» совхозтарда, Ба-
рышын-Хемчик районун «Большевик» кол-
хозуна чолаачыларын таламдыкдан күш-
ажылдын сагылга-чурумун үрээр та-
арылдаар кайы-хей.

Республиканың чамдык районларында болган Кызыл хоорайда кудумчу шим-чөпканын башкалар техниктегн дерг-херекселдерин четге тургуспаан. Кудум-чу белдиривде болган оруктарда транспорт шимчөпканын аныкдыгн черлер-ни эзе кылар ажил чорутуунайа турар. Ак-Довуран, Шаган-Аяр болган Кызыл-хоорайларын кудумчуларын дүеки уеде-чырыд, кижилер кылаштар черлерин арым-шөвөр тургузар талази-биле чогуур-мечелерин албайн турар.

- Автогидранспортуун ажыгалын экижидер болтап оозал-ондакты болдурбас дугайында СССР-нин Министрлер Чөвүлелинч 1967 чылдын ноябрь 29-та үндүрдөр доктаалын республиканын районварында ам-даа четтес күүүсид турарын демдеглешипшар талаачилар ортузунга политимассалдык бол

[illegible]

нарынга, радио болгаш телевизиде дам
чыдылгазыны талазы-биле комитетке сү-
мелзэн.

Хоорайларга болгаш суурларга авто-
транспорттун оозал-ондак чон шимчээш-
кнн хадхыр хемчеглер дугайында Тыва
АССР-ин Министрлер Чогулунун дод-
тоон боттадырлар-биле Кызыл хоорай
Советинин чогулмунга ол айтырын чу-
галашкан, элсн хемчегтери аймадал
кылган. Чолаачыларын ортунун кижик-
айдыг ажылы күштедирбашкан, хоорай-
нык куудумчаларыга транспорт шим-
чээшкнннге таарымчалык байдалды ту-
гурун дутурушкан. Улангы куудум
бедирлерин, автобус доктар черлерин
турумчуды, хей-хити болгаш куурлар-
албан черлерин чогулга куула деменстер
ин турурун айткан. Хоорай иштеш-
чүк машиналары шакта 40, а чык ма-
шиналар — 50 километрден дүргн чорбас
жүзүтү.

Аймтыгтанг хөмчөгсөрийн бөтандырыг эгелзэн. Эрткен пятинца, суббота хүнн-риде хоорай Советийнц элзэн хой депу-таттары автотранспорт ажлынга рейдийн организастаан.

"АК-ЭРИК" КОЛХОЗТУҢ АМЫДЫРАЛЫҢДАН

«Будурулгенин чепсек-херекселинге нийтинин өңүзү, улуг коллективтиг ажил-агыйнын артык күштүгү чоруу, партиянын болгаш чазактын хун бурдуе сагыш салышкыны база дузаламчызы көдөзгө кайгамчык улуг социал-экономиктик чаартылгаларны чедип алырын аргазын берген. Колхозчу тараачынарын кара кызыл күш-ажылынын,

ажылчын агынның, бүгү совет улустун күжениш-кинеринин ачыында колхозтар улуг механизас-таттыган көдөз ажил-агый будурулгелери кылдыр хуула берген, оларнын нийтиле байлаа хемчээл чок көүдөзгө, колхозчуларнын амыдырал денели бедээн, хоорай биле көдөзгө аразында ылгалдар чоорту ажал эрттенип турар».

(Колхозтун Чижек Уставынын төлөвиленин).

Тес-Хемде «АК-Эрик» колхоз ол районда экономика талазы-биле быжыккан, хей адырлаалыг улуг ажил-агыйларның бир-ээзи. Колхоз 1950 чылда тургустунган. Оон бээр 19 чыл эрлп турар. Ол үенч дургузунда колхозчуларнын амыдыралы таныттынмас кылдыр өскерилген. Мурнунда чаңгыс өргөндө турбаан черлерде бо хун дески кудумчуларлыг, дегем, чырын бажынарлыг, шолалыг, клубтуг, радиоулуг, элентрилик, эмнелгил, садыг-магазиниг, уруглар садыг чаагайыттыган суурлар өзүп келген. Кызымак күш-

ажылчы кижиер колхозтун байлаан өстүрер дөзү күнүн харамаинай турарлар. Колхозтун чаа Чижек Уставынын төлөвиленин чугаала-жып көргөн колхозчуларнын хуралы ажаа чоқта чаа болуп эрткен. Ол черге болган улуг чаартылгаларнын, колхозчулар-нын ажил-херектеринин, оларнын чаагай амыдыралынын бедээнинин дугайын колхозчулар ол хуралга тодаргай чугаалап турганнар. Ажаа хамаарыштыр «АК-Эрик» колхозтун ажил-херектерин бо арында чырыткан.

БИСТИҢ ЧЕЧЕКТЕЛГЕН АМЫДЫРАЛЫВЫС

Артеледин чаа Уставынын төлөвиленин политиктиг чугула улуг документ. Ону хулаа-алыры колхозтарын органи-аас-ажыл-агый талазы-биле улам быжыктырып, көдөз ажил-агый будурулгенин көдөрүшкө, ажил-агыйн эргеле-башкарарынын демокра-тиянын хожуудеринге, тараачы чопун оуу турар мате-риалды болгаш кудурулуг негелдесип улам дозу ханды-рарыга илгип бээр.

Чоокта ол төлөвиленин чугаала-жып хурал бистиң кол-хозча болуп эрткен. Ол хурал бистиң колхозчуларымызды партига болгаш чазакка ооруп четтергенин илгеп-дөшкөни билген. Ак-эрикти-лер төлөвиленин чугула-жып дөтсөң. Санаа берген шипер колхоз будурулгенин көпчак кырылгелерин, төгөктел-кериштеринин көр дөтсөң улуг чепсектиң. Чеп өлө-лүңгө озаа кичиргептиң кол-хоз угаалдарынын негел. Ду-налар ажил-агыйн тургуз-ары чугула деп демдегелетти-ген. Колхозчулук хуу малын-га бир алыты негизин азы чер-черин айыл-биле чалдык малдар-биле согуз көөрүн дө-дөң.

Колхозтун болгаш колхоз-чуларнын кол сорулгазы чүдө дөзгө, көдөз ажил-агыйн продукциянын буду-ренин болгаш күрөңгө са-дарына, колхозчуларнын амыдыралын экижергенин

Бо чымал 100 хойга оонаш-тыр 91-ден 110 чедир хураган-ны камгалап ал, хой бургу-ден 2,9—3,8 килограмм чедир дүктү кыргып алган 10 хой-жулар бар. Оларга Төре Чай-маа, Шимет Ховендей, Напал-Өзет, Аңчы Базабай болгаш өскөлдөр-даа хамаарыш. Ын-дыг мурнагычтарын ажил-агыйн өскө-дөз адырларын-да хойну алап болур.

Чеп ажилын бо чымал эки талазы — тарымал сити-нерин элээн хой шалге та-рааш, ажаап ал турарымы, ногааның багыт эвес дүдүжү алганымыс болур. Хову брига-дзы (бригадир Седен-оол Намзырай) ажаап алышкы-нда багыт эвес ажалдап турар. Будурулгеге бедик түңиел-дерин болгаш дөз, колхоз-чуларын шадан, мактаарын чугулап турар бис. Чүгө эрткен чымал бешин ол сору-лгаа ийн муң ажал рубудын чыгардымыс. Сөз-сөзүт ажалдар үзүндө сопалдыг чарыштың түңиелери 5—10 хонуктап үндүрүп, тилекче-рини шаңнаары бисте чурму-чаан.

Удаас бадылаттынар чаа Уставы болгаш партиянын XXIII съездинин шиптир-лерин амыдыралга боттанды-рып дөз, ак-эриктилер ботта-рыкч күжү харамнамыс.

УЛАЗ-ООЛ ЭРЕНДЕЙ,
«АК-Эрик» колхозтун даргазы.

ӨЗҮЛДЕНИҢ САҢНАРЫ

Бистиң колхоз 1950 чылдың апрель 6-да 89 өргөзүл, күш-ажыл кымып шырдаар 201 ке-жигиниң бооп тургустун-ган. Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын сакшы салышкынын түңиелде, «АК-Эрик» колхоз эркен чы-дарын дургузунда сайырай-гай ажил-агый апарган. Колхозтун малынын баш сааа жаныгар өскө. Баштай чылда ийе 75 баш турган болаа, ам 502 баш чеккен, оль дөргөн капал көүдөң, азы 1583 баш бола берген. Баштай чылда күрөңгө 3 тон-на эгити саткан болаа, бо чы-лым 182 тонна, 147 кило-грамм дүктүн орнуңа—35,5 тонна саткан. Мал ажил-агыйн кирип ал турар орула-да барык-ла 300 капал өскөн. 1968 чылда 392374 рубль чег-кен, азы ишти орданың 85 хуузу болган. Арыз орула 19200 рубль болган. Саткан малдын ортуңа дүзгө дөзү чылдаан чыгыс бедик, продукциянын бо-үңеи чип-сел турар. Тускай смиртине кобондарын тургузуп, жаш ажилына чарыкдарын бу-гу аргалар-биле ээзедип турар.

Капала салышкынын уулу-бис өскөн. 1950 чылда 4970 рубльди түдү-суура, продук-туулук малдар, машина-тех-ника садын алырымыс, кудуру

чарыкдарына үндүрер тур-ган, 18 чыл эрткенде, кол-хоз капитал салышкынына 39606 рубльди чарыкдала. 4984 рубльди материалдыг ду-налыга үндүрер. Напала кыраан 42 колхозчулар пен-сия ал турар. Ам колхозта 27 автомашина, 21 трактор бар. Өзүлгенин саңнаарын оон-даа зобну көрүзүп болур.

Бо сайлар колхозчуларын материалдыг амыдыралын экижергенин чыгарып турар. Алыттынар сайнар кичири-сеткич өртүрүп турар. Кол-хозчу тургузунун тым арат-тарга берген улуг кежи-дир. Шимет СЕНДИ,
колхозтун кол бухгалтери.

МАЛЧЫН—ЧОРГААР АТ

Нарын хем, Кара-Нур хөл чараш-ла черлер. Оларга мыамак холчон. Шаандан бээр ажаа ойнап-хөлөп өскөндөй кылдыг чүзө ийине, ам кол-хозчуга долур эргеле кичир-бөзүп, үзү-хуулу кирип ажалдап чоруур черлерин боорга ийине, тайылдырлап шырдаас мен. Бистиң тайла-а-мыс Нарында. Кадыр-кадыр элдер, элени бүрелчилер аразы-биле, кадар өттүтү хо-улары, дагалары тавартып атып чыдар хемчигеш-ле бо-гай. Ол-бо талазы эриктир ногаан шык апарган, мыда каастаа болган хадымчыгаш-тар үткен. Бо черге база ам күзөгөленис Шара-Нурун оларларны хой мал кичи-чуга таардыр.

Бистиң кодамыс бо чы-лын шыраа дөңдөңгө ала-гай. А ол дөзгө эки кичи-чуга, бир үдөзгө-дир деп,

Алган хулаагелес бистиң бай-далымыска база-ла белен эвес: чүс хойдан-ла 90 хураган, а дүктү хой бургулден 2,7 ки-лограммы алдыр. Хойнуң баш сааа хараан, көңүгү чыга-жетти. Бадыт бааа молдун ажаап алган бис: хулаагелес-тен элээн ажал 100-тен 110 хураган болду. Хой кыргы-ламын түңиелде база бисти өртү—3,1 килограмм дүк. Мындыг үлөни будурун, кол-хозтун улам ийик хожуурун-де дамы-даа бол, салыш-кынын киргеш, өөрүсө арга-жок. Малчын дөзгө чоргаар ат-тыр.

Чангыс-ла чылдың түңиел таарылаа деп болал турар болур. Ычылда-даа мыдаг эвес дөзгөн бис бадыткап бис.

Хачы СОЯН,
хойжу.

чылданын медзөлөрүн хулаап алыр, сайгарып ажалдап болгаш тардыр черлерин. Ол системаны дузай-биле алдынтан медзөлери делегет-тин агаар шипчиленин Москвада төүгө сайгарып ажалдаш, ажалдап келге-ле ийн чылдаа ажа берген. Ам агаар байдалына садарып чүзү-бүрү болушкунуларын тыттып жөз боурун, оваа бааыларын эртеменер улам эки билер апарган.

Космос агаар шипчилер ажил бистиң амыдыралыс-та ийинген. Булут бүрдө-дөр хаттар болгашынын ийне-ле агаар байдалынын турш чок болгашынын уламыдан булутталган дөзөкчөдөрүн чурукка тыттырар планети-нин агаар байдалынын кан-дыг болурун угааылаар кон-чуг чугула тодаргайлашкы-нарын кылдыр арганы берип турар.

Агаар байдалыга хама-арышкан шипчилер кылдыр спутниктер Черин чырыт-тырлар турар талазынын ду-гайында медзөлөр ам болур чуруктар спутниктер теле-визи дериглеринде аңдыа, чыгы—чылды-кымыа өңүт херектерге агаар болушкун-нарын дүрүлөр чурук тыр-тырлар аргалыг системалар-биле деригтерин. Агаар шипчи-

лел кылдыр спутниктер пла-нетанын хундуку, дүңкө-дөз таладарында медзөлөр алыр. Агаар байдалын соксаал чок хайгаараары мычалдыр чедип алдынтан. Агаар байдалынын кандыг болурун баш бурун-гаар бузуредиг угааылаа-рына ол кончуг чугула.

Агаар шипчиленин «Ме-теор» системада кирген спут-никтери дагалар агаар бай-далынын кандыг болурун баш бурун-гаар угааылаарыга, Соңгу Дөштүг океанын болгаш Антарктиданын харының өршүн, дош шывынын кы-зыгарыларын хайгаараарыга кончуг үлөилг болган. «Мете-ор» система агаар шипчи-леринин эң дүңкө кызыл-кыларын бүрөткен болган келер үдөз космостан агаар шипчиленин кылдырыга эң набыа-биле ажалдааттар.

«Космос» спутниктерин шипчилер турар оон өскө сорулгаларынын аразында Черин агаар шывыныче кос-мос кораблынын кирер дериг-леринин ажалдарын таарыш-тыр шуудалары-биле, апа-раттарын бүдүрүз кезектерин-ге космос делегетинин фактор-ларын саада чедирер-би-ле, чигелеништин, Черге хо-нарына ажалдааттар болгаш өскө-дөз үдөз будур-дер деригтерин. Агаар шипчи-

Ушкү арын • 1969 ч. сентябрь 27 •

Тракторист Бира Соян.

Руль туткан холум быжыг

Кала-даа чорумаа, төрөң колхозчука тыртып чоруур мен. Оон хун бургулден чымылгы алыр, бүгү амыды-ралы менэ эртем чок. Ын-дыг болбас аргажок: мен ма-наа төртүтүнгө, өскөн база күш-ажылчын базынаарын эгелээн болгай мен. Чеди чыл шолалыг дооскаш, перште алаба-хулаагелес эрттир-генин соода, колхозтун дарга-наар черинге ажалдап бер-ди. Кандыр-даа ажал чок ышкан саңдырлар демирден кичиге херектиг чүвөни кы-лып, өөрдик каан Мартал-оол Ооржак деп кайгамчык уе-дарганын амыг чедир утпап мен. Алды чыл дарганап ажалдадым.

Техникага сонургаачал чо-руум, улам бедик мергежи-лдег тускай эртем чедип алыр дөз күзөлим мен. Кымылче экилеткен. Бир чыл болганда, тракторист апардым. А оон кезек үе эрткенде, маңагы-лың солун мергежилге база өскөн айдим.

Бо чазым чаштырарыга кирешкенин суламың үнүжү эки. Чоокта оон мал чем кылдыр ажаап алгырыче ки-риптинис. Механизатор дөзгө колхозта көсүк кичи деп би-лин турар мен. Ычанаш ажаа быжыккаан техниканың үрелешкенин чок болурудан, оон элениң эки ажилыдан колхозтун экономиказы улау-биле хамаарыш. Ол дугайын чоокта ийити хулаагыска чугаалажып, бир ап-сеткил-биле дөзөгөленис көдөз ажил-агый артеинин чаа Уста-вын төлөвиленин база демде-лел турар. Часкы, күсүк хову ажалдарынын, мал чем бе-леткелинин үзүндө бөдүмүн үлүмүз кымып киридим. Эл-чег, хун нормаларын 120—130 хуу чедирш турганым кол-

ОРГАНИЗАКЧЫ АЖЫЛЫС

В. И. Ленинни төртүтүнгө хунуңден бээр 100 база Совет Тывааны 25 чыл оон төлө-тиг уткуур дөз бүгү улустун социалист чарыжыга Тес-Хем районун «АК-Эрик» кол-хозтун ажил-шчилери кир-жи, бедиктен хулаагелерин алган.

Ол хулаагелерин амыды-ралга боттандырап дөз кол-хозчуларын мобиласатарына партия организациы, комму-нистер эвөш эвес садарын чедирип, ажил-шчилерин ортузунга организакчы бо-лаш политмассалыг ажалдар-ын чорудуп турар. Партия ху-лаалдарына, бюрга социали-ст чарыштың негелдери, күөсөдөдөн, коммунист бү-зүтүн ролон чугаалажып ту-рар. Түңиелде күш-ажылдын организациы, оон бугурукчу-лук бедөң.

Колхозтун ийити хойжу бри-гадазын коммунист С. Кадыр-оол удурукан. Хойжуларын ажилын шын организастап, малчын бургул-биле тодаргай ажалды чорудуп келгеннин түңиелде бригадын ийити көргүзүлгө бедик болган. Бо чыл чүс хойга оонаштыр 107 хураганын бригада кам-

галап алган. Малдың чаш те-лүн камгалап алырыга алган хулаагелени ажал күөсеткени ол. Мал чеперин белеткээрине бригада база эки түңиелди. Коммунист күш-ажылдын шалышкыны атты чедип алыр дөз бригада ам демисепп турар. Коммунист С. Намзырай удурукан бирги хову брига-дынын күш-ажылчы көргүзү-лери чылдан чылче экижи-орар. Сиген белеткеленин үе-нде механизастаттыган тус-кай эвөноу ажалдап, мал чеперин белеткелде эки ки-ришкен. Колхозтун ситен бе-леткээр планынын хой кезин ол бригада күөсеткен. Ол ыш-каш коммунист С. Алдын-Хе-рел, С. Лайдып олар партия организациынын берген даалгаларын ак сеткилди кү-өсөдүп турар.

Сиген белеткеленин кампа-

Малчыннарнын ажи-төлү интернатта

Бистиң Кызыл-Чыраа шко-лазын интернатта 85 өө-ренич күрүнө хандырыла-зында, оларнын кол нурузу малчыннар уруглары. Бо чы-лын оларнын чуртаар ба-жынаары эки сетиптилер, арыз-сылыг-даа. Чооктулап олар бийелерге төлөтпг бе-лек — кичигиттирчилерин эки өөредилген, оларнын ду-гайында хун бургул сакшы салышкынын деп билпн турар бис. Хун чурумуң жамталып, ажалдарын боткачалыг план-наан бис. Кол чун өөредиле-ге уткан. Интернатта өөре-никчилер багай демдек чок болзун дөз, башкылар-биле быжыг харамназын тургузу-п, оларнын сүмөз-биле кичи бү-зүтү-биле тодаргай ажалдап эгелей бердиш.

Бо чылдын интернат хеп-би-ле долу хандырыган. Ки-жигиттирчилер солун келер үй азы хепти алган: шко-лазын, үргүчүтүн база ажал-даарда келер хептер. Колхоз бо чыл эки шынарыг чү-лар-бажынын тууду агаан, ажаа өөреничилер недела са-нында чүзүп турар. Чепин ассортиментин хей алам. Кол-хоз капуста, огурец, карто-фель, согуза, морковь, стт, сметана-биле хандырып ту-рары өөрүнчүг.

Александр ХУРАГАН-ООЛ,
интернат эргеленичи.

Интернатта уруглар.

«АК-Эрик» колхозтун ажил-амыдыралын көргөс-кен бо арынны Тес-Хем болгаш Эрик районнарда бистиң корреспондентивис А. ДЕМБИРЕЛЬ орга-низастан.

Малывыс тодуг кыштаар

Бригадамыс сес кодап шиптен аңдыа, чыгы, төвө-ниң ийн кодап баа хамаар-жып турар. Ычанаш ажал айын бирги чартымыда ол ө-бүлө мал чеперин белетке-ликке аытканга бис. Оон аң-дыа, шолалыг уругларымыс биске улуг дузаны чедирди-тер. Тракторист Солян Хө-мөйрөз бистиң бригадымыс-тын бир чутула кичири апа-ран. Белеткеп алганымыс шипту ситенин ол 2 ситен машинамы-биле көзгөткен. А бистер оон 5 төвөсө-биле бадаруу, сөөртүп, сарааттап турдуус. Төвөнни кандыг-даа агаар-бодууса шиптамын, ажалдым, ажалдым моон көсүк.

Бистиң шипту малчынары-мыс деминг ажалдап, мыча-ла-даа оларнын шиптинде

аңык, кызымак эштер Дам-чак Сагаанын, Кызыл-оол Са-доуниг, мыамак уугу бис. Бригадымыс Орус-оол Эрен-дей бо ажалды бидилги ор-ганизастаан. Ооң-биле нады ам шолалыга өөргөткөй берген Тоня Алдын-Херел, Аня Дандаа, Федя Дембирел болгаш Дарган-оол Луду ыш-каш, күш-ажылга мыак аны-як-өскөни демдегелейн баар болза талаар.

Белеткөң ситенинвист кы-ла хулаага сөөртүп, Тывааны 25 чыл оонга чедир боту кыптагалашкыны белеткеп ажалы дозар бис. Чаа Уста-ва төлөвиленин колхозчу-ларын чалгыс-даа хуну ха-лас чидирейн, бедик буду-руктулук ажалдап турарын айтканы-биле бүрү катты-жып турар бис.

САРА ДЕМБРЕЛ,
ишк кадарчымы.

ЫРЫ БАЗА ЧЕПСЕК

Ак-эриктилер уран чүгөдө мыак. Кино, концерт болга-да, биче чаштан кыргана чедир аал додур олурукан болур. Республиканың хожу-шны театрынын артисте-риниң келери — улуг байыр-ла. Байыр-лаадын үзүндө өткүч мылар кылыттылар.

В. И. Ленинни төртүтү-нгөндөн бээр чүс чыл болур оонга тураскааткан бот-ты-мыштыр уран чүгүдү район көрүдөзгө белеткелдер бис-тин амыктырымыстың идеке-ни көдүрер садарымыс болган. Бистиң талантылыг эш-терияс чаа солун репертуар дөз, арыз күөсөдө дөз хы-жымак ажалдап турду. Агит-каторлар колхозчулар ор-тузунга атгас болгаш органи-аас-массалыг ажалдарын то-ву болбушап, бот-тымыштыр уран чүгүдү улам сайырай-гайдырыга улуг роудуг. Агиткаторларын белеткө-ни концерттерин дыштанар хунерде көрүкчүлөргө ба-рааткаш, эки номерлерин

район көрүдөзгө баар кон-цертнянц программамыс ки-рип ал турдуус. Колхоз төвөгү, ажил устакоттары-га болгаш өскө-дөз черлерге көрүзүлгөсү биске чогу-чалыг белеткел болган.

Дөргөн ажил кыжылг хор-уң күөсеткени «Ленин бол-

Колхоз артистеринин оон көргүзүп турары.

Барымаа, Ким Араажы олар-ны дүңкө-дөз тургусалыг, «Болчак» деп ташкыны ки-тереп аргаскыч Александр Хураган-оол тургускан. Ол көрүдөзгө макталган. Оон кү-сөдөкчелеринин аразында са-лым-чалыгын таныкчылар Зи-ла Могул, Рая Кызыкай, Та-мара Намзырай, Алай-оол Ал-дын-Херел, Шериг-оол Кадда-оол бар. Массовых Сүте Лик-сет, школа директору Ту-дуст Хураган-оол бот-тымыш-тыр уран чүзү болгыныын бидилди удуруп турар. Ам Совет Тывааны 25 чыл оонга бирги көргүзү болур С. То-намын «Дөңгөр-оол» деп шипин белеткен тур бис.

Амыктыр кичигиттирчелерге тураскааткан көзөлдөрн ор-ганизастан турар бис. «Ленин аныктырга», «Совет паспорт» деп темалы негелдери уаус сонургаан.

Көдөз шипчилерин тургу-зукчу ийити уран чүзү чугу-ла салышкынын кирип ту-рар. Ыны база чепек деп би-зүрөз бис.

АЛДЫН-ООЛ ЛУДУ,
лауб эргеленич, комсомол комитетинин секретары.

Делегей бо хуннерде

Ленинчи номчулгалар

АЛЖИР. (СЭТА). «Владимир Ильич Ленин, Октябрь революциясы болгаш араб чөөн чүн» деп темалыг элзэн хай лекциялар номчулгалар Алжирде совет культура төвүндө эгелзэн.

Ленинчи лекциялар Алжирини төвүнүн аныктарынын болгаш хой-ниитизинин социуалдык хайныктарын. Ол лекцияларны В. И. Ленинни амыралык болгаш ажал-чорудулганын аңгы-аңгы үч-чадаларын көргүсөн кинолар-биле холбоштырган.

Ом-биле холбоштыр В. И. Ленинни француз болгаш араб дилдарда үнгөн чогаалдарынын делгелгезин база ында органи-застаан. Делгелге улук икчиз-гейни хаара туруп турар.

Улус палатазында

БЕРЛИН. (СЭТА). Берлинге ГДР-ниң Улус палатазынын хуралы болгон.

Улус палатазынын хуралы ядролук чепсеп тартпас дугайында керээни холбоштыр дугайында айттыргы кол айтырыг кылдыр чутгаалашкан. Республиканың улусчу дээди төлөөлөр чөйрөсүнүн депутаттары ол айттыргы чутгаалаш-кан соонда ядролук чепсепти тартпас дугайында керээни чангыс ай бадылашканын-биле чүүлүг деп санааш, оон дугайында чогуур хоойлуну үндүрер кылдыр хүлээп алган.

Ядролук чепсепти тартпас дугайында керээни чүүлүг деп санатканын холбоштыр Улус палатазы ИНО-нуң Кол Ассамблеясынын XXIV сессия-зынга чорудуп бээр кийгиргиз хүлээп алган. Ол керээни эң чоңуку үдө буруну-биле күштүг болган турарында дүгүм болуп бүгү чүүлдерин кылган тир деп идегел кийгиргизде ийгерейтеттинген.

Ийи неделяда он аадыны

КАИР. (СЭТА). Египет армиянын агаардан халдааш-кыгыга удуз кезектери сентябрь 24-те база бир израиль самолётту дүжүр аткан. Соңгу ийи неделя дүжүрүндө дүжүр аттырган 16-ты самолёт ол болгон.

Египет шериг төлөөлөткө-нүн дыйнатканын баугаар алдыра, ол черини-биле 3 шак 30 минуттаа элзөө, хой израиль самолёттун Суэц каналы-нын дөңсөөсүндө египет чепсепти күштеринин туруш-тарында халдаашкын кылдыр деп орадашкан. КАР-нык эл-пичкелери оларны бооллаш, халдаашкын база бир само-лётту дүжүр аткан. Агаардан халдааш дөңсөөлөрүн оон ескелери КАР-нык агаар дел-гемилден дөңсөп чоруй баар ужурга таварышкан деп, шер-иг төлөөлөткөн медеттеген.

МАР. Улан-Баторга Герман Демократтыг Республиканың дуази-биле улуг этг комбинатын туруп тургускан. Ком-бинат этг чаа машиналар-биле, соодуга херекселдери-биле дериттинген. Комбинат бир элчег дүргүзүндө 200 тонна этти болгаш этг продуктуларын белетеп ийдирип турар.

ЧУРУКТА: мал согарынын шуштурулганын байтайгы шугуму.

В. СОБОЛЕВТИН фотоу. (СЭТА-нык фотохрониказы).

Совет Эвилели—Пловдив ярмарказында

СОФИЯДАН СЭТА-нын кор-респонденти В. Дмитриев мынчалдыр дамчыткан:

Делегейниң Пловдивте 25-ки юбилей ярмарказында СССР-нин делгелгезин бистин чурттувустун Совет эрге-ча-гырга чылдарынын дүргүзүндө чедикшиктеринин чайы-нанчак көргүзүп болгон. Бо чылдың делгелгезин В. И. Ле-нинниң төртүтүнгөн хүвүнүн 100 чыл оюнга болгаш Болга-рияга социалисттик революция-нык тийделгезинин 25 чыл оюнга тураскааткан.

Бүгү-эвилелдин 22 дашты-кы садыг каттыжышкыны 5000-хире көргүзүп чүүлде-

рин 11420 дөрбөлчүн метр шөлде делгеп көргүскөн. Оларнын барык 80 хуузу делгелгеге эң баштай кириген.

Металл чонар станоктар болгаш херекселдер кол чер-ни ээлзэн. Көрүктүдөр хою-лашкын кылдыр чартык авто-маттарны, программа баугаар башкартынар станоктарны, паралла машиналарын, элек-трон болгаш газ күжү-биле кайнала кылдыр апаратура-ны, хемчээл приборларын, фо-то, кино апаратураларын, ра-дио болгаш электрон үлөтү-рүнүң продукциязын аажок сонугураар.

Ажык шөлде делгеп тургус-

кан «Волга-ГАЗ-24», «Мо-в-ич-412» автомобильдер, «За-порожец», мотоциклдер «И-аа сонугуранчыг.

Чик болгаш аш-чөм үлөт-пүрүн калбаа-биле көргүскөн. Делгелгеге СССР-нин Эртем-лер академиязы эң баштай киришкен, совет эртемниң че-дикшиктерин ийгерейткэн хой-хой чүүлдерин делгеп көр-гүскөн.

Совет делегелгезини көрүктү-дөргө үлөдөйп турары улуг чедикшиктин. Совет үлөт-пүрүнүң продукциязы Болга-рияда аажок сурагыл. Ийи чурттуң аразында садыглажы-

рынын өздүлгөн шалышкын. Бо чылдын СССР-биле БУР-нун аразында бараан саарылганы 1 миллиард 750 миллион рубль чедер деп турар. Ол түн үр хуусаалыг дүгүржүлгалар-да 1970 чылга онааштыр көр-дүнгөн делгелден 100 мил-лион рубль ажыг хемчээлдиг.

Пловдив ярмарказында баш-тайгы керээлер чардыган. Оларнын эң улутларында со-вет даштыкы садыг катты-жышкыны биле болгаш ажал-агыгь организацтылары ат салган.

Ярмарканың ийги хүвү Со-вет Эвилелиниң национал хү-нү кылдыр чарлатынган.

ЛАОСТА АМЕРИК ДАЙЫН

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Кат-тышкан Штаттар бужар дайы-нын Вьетнама-даа, Лаоста-даа чорутушкан. Шериглери апаа хой чылдар дүргүзүндө дайылдашкын келген турбүжө, олар ону амыастап хөрдөш-шкан, Лашче чүгдө самолёттар хайгымылашкын ужуушкунна-рын кылдып турар, «мыла АКШ-тын шериг кезектери бе-зин бар эвес» деп медеттеги-лөп турар.

Браккы Чөөн чук чуртта-рынга кал-даа катан чоразан, ол чуктун айтыргыларынын талазы-биле тускай мергежил-диг, швед журналист Свен Э-сте АКШ-тын чаааанын тур-гускан.

НЬЮ-ЙОРКТАН СЭТА-нын корреспонденти А. Жатгел-тун дамчытканында мынча дээ:

Мунуу Каролина штаттын Риджвилл хоорайынын эге-полайында полиция, оон дар-газынын дуулаакчызы болгаш чепсептиг тускай патруль ча-а таварып келгеш, апаа тур-ган 11 индей ада-мени олар-ны урутлары-биле каттай ту-дуп алган. Оларны оон соода-кара-бачыңче чорудушкан. Американың ол үндөзүн чурт-

жун «кара сагыштыг болгаш амыастыг» деп демгелгезин, «Дегенс юхетер» солунун арынарында сойгалап бижээн.

Эрткен чылдың ноябрьдан бээр ВДР-нин девискээрин бомбалаарын соксаткан дуга-йың чарлаан үдөн бээр «Лаос-та дайын халааттыг калбарып турар апарган. Мом мурунда Солуг Вьетнамын девискээри-не дүжүп турган бомбар-рактар бар. Мыда лаос шериг кезектеринде чус-чус америк чөүлөкчилер болгаш тускай эртемниглер бар. АКШ Лаоста баулууд дайын чорудуп турар. Ындыг турбүжө Вашингтон ол бүтүнү хөрдөп турар» — деп, автор бижээн.

Америк казак болуңу Лаос-та когаралдарын чажырып турар. Өлүктөнеринин атта-рын Вьетнама дайында өлгөн-нөриниң даңызында кирип турар деп, автор демгелгезин.

«Ам Лаоста лаос шериг хөл кеттигнен 5 муң тайланд солдатты санаваска, америк команданында чажырткан лаос-вьетнам болгаш өскө-даа элек-тиликчи 15 муң дайынчы ра-ктар бар. Мыда лаос шериг кезектеринде чус-чус америк чөүлөкчилер болгаш тускай эртемниглер бар. АКШ Лаоста баулууд дайын чорудуп турар. Ындыг турбүжө Вашингтон ол бүтүнү хөрдөп турар» — деп, автор бижээн.

Сөөк-лаң ытлар дорамчы-лаакчыларын дүжөк үлөт-дигер кылдырып Миссисипи штатка адыланышканын өөрдөй-дө турарың хуусаа-нын узандыр дугайында ай-тышкын чикжитип казак шиттирлери өнөмчигин турар.

Шажың-общинаялар сегир-жип алышкынынан Гандал биле Дюраджка база болгон.

Журналистерниң делегей конференциясы

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Пхен-ьян делегейниң журналистер конференциясы доозулган. Америк империализмниң эже-лөчү дайынында удуз демис-сеге бүгү делегейниң жур-налистериниң сурулаарын ол конференцияга чутгаалаш-кан.

Делегейниң журналистер ор-ганизациясынын сапалыг бау-лар чымдырган ол конфе-ренциянык киржикчилери америк империализмниң эже-лөчү дайын үлөткөдөгүлөргө удуз делегейниң социалист, национал-халдаашкы, демо-краттыг, тастаагыгь ынак бол-гаш империализмге удуз бүгү күштерин империализмге удуз демиссегин чангыс ай тугу-нүң алаанга сыйрып каттыш-тырыры дээш илемеилг де-миссегид калбартыргыче де-гейниң депилеткел журна-листерин кийгыргың ийити медеттеп үлөдүргөн.

Конференция В. И. Лени-ниң төртүтүнгөн хүвүнүн 100 чыл оюнуң дугайында док-таал үндүргөн. Улуг Ленин чер бөмбүрээне импери-ализмниң алышкынында та-варышкыны, молчүткен ба-лар дараактаа улустарың өрө-шөлөзүн, хамаарышпас догунаашкыны чаалап ал-мыр дээш кижиг төрөлөгөткөн демиссегиниң ийити хөрдө-үлөп чепсеп улуз угу-хуңу кириген. Ленинниң улуг тугу — пролетарың интерна-ционализмниң тийлестирбес, дайынчы тугу чус-чүс чыл-дарда монге кишиктер деп, ул докталаа демгелгезин.

Америк империализмниң эжелөчү дайымында удуз вьетнам улустун демиссегин дугайында тускай докталаа база хүлээп алдынган.

Журналистерниң делегей конференциясы

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Пхен-ьян делегейниң журналистер конференциясы доозулган. Америк империализмниң эже-лөчү дайынында удуз демис-сеге бүгү делегейниң жур-налистериниң сурулаарын ол конференцияга чутгаалаш-кан.

Делегейниң журналистер ор-ганизациясынын сапалыг бау-лар чымдырган ол конфе-ренциянык киржикчилери америк империализмниң эже-лөчү дайын үлөткөдөгүлөргө удуз делегейниң социалист, национал-халдаашкы, демо-краттыг, тастаагыгь ынак бол-гаш империализмге удуз бүгү күштерин империализмге удуз демиссегин чангыс ай тугу-нүң алаанга сыйрып каттыш-тырыры дээш илемеилг де-миссегид калбартыргыче де-гейниң депилеткел журна-листерин кийгыргың ийити медеттеп үлөдүргөн.

Конференция В. И. Лени-ниң төртүтүнгөн хүвүнүн 100 чыл оюнуң дугайында док-таал үндүргөн. Улуг Ленин чер бөмбүрээне импери-ализмниң алышкынында та-варышкыны, молчүткен ба-лар дараактаа улустарың өрө-шөлөзүн, хамаарышпас догунаашкыны чаалап ал-мыр дээш кижиг төрөлөгөткөн демиссегиниң ийити хөрдө-үлөп чепсеп улуз угу-хуңу кириген. Ленинниң улуг тугу — пролетарың интерна-ционализмниң тийлестирбес, дайынчы тугу чус-чүс чыл-дарда монге кишиктер деп, ул докталаа демгелгезин.

Америк империализмниң эжелөчү дайымында удуз вьетнам улустун демиссегин дугайында тускай докталаа база хүлээп алдынган.

Свердловскин чурлага училециниң доозукчузу БУЛУГУН КИМНИН «ЧЫЛГЫЧЫ» деп этюд чурду.

УЖУГАР БАЛЫКТАР

Эртең сымгар дай бакы. Дээрин чөөп түк талазында кылды чаа-ла, кыйгак сүтүг хымгааран өңү шыкш, ак-хуу кылдыр чырып келген. Балык-кылар эртең эрте хөдөйчү аге-дээр чүве болгай. Алдын-оол биле Арбай-оол ийилээ Остуг-Хемия өрүс асептилер. А мен хөмни нуру балыктын. Ында улуг саарыг бар. Саарыгын адаанда хөөлөк эеремге ба-лык эндиркип турар.

Шала орай чазын, азы чай этеинде, ол эеремде онтар-сымгычым-биле улуз бөдөр-нүн болгаш мыкыттарым чай-ны болгаш амыктып чурат-тай кайда боор ийик. Амдын-ында балыктар саарыгке үе-халчын турда, эндере тузуп алыр-ла болгай. Ынчан ам-да-жаан мажалайдыр ийин.

Олура долгандыр көргү-лөдүм. Чер кыры саарыг-хоор чү-ве, эндиркип балык. Ур-даа бо-данамай, мажалайдым ок-чөм.

Чер аразы элзэн ырак. Чо-руу орумда-ла даң элзээп адыл, чер кыры чырып, ира-кта бараан беэин көстүп турар апарган мындыг. Балыктар-нын чөмөзү үзүр өрт бээр ийне дээш, далашкымын эл-чөк дүргөн кылашканын ар-тында дериде берип-тур мен.

Саарыгын шылаан даш-кылар кайың арыктан-ла ийилээ. Балык кайың-ла чангыла бөдөк ол бар. Ол эң кырында бичек-ле чөткөкөк чо-румда, саарыга бир-де ам-танын сугда мөлтүзгөй, даштары казыратканы дым-нады берди. «Демги нажар эр-дөр мен мундай чорукта, мында келгенер ол-дур. Мурнадыкан-дыр мен кылдыр бодал, хоумдашмаан, дүргөн-дүргөн басылааш, эң кырында хараар деп чо-румда, ужукаан балык мөң бажыма хөнгө-ле дөбөйчү ар-тын, черге пет кылдыр бар-дүшкөн, дараалайдым, ак-сыл азаланаалдым кези чы-дыр. Аажок улуг мыкыт болду, дөңсөөлөп чүве болза, үш ил-пограмы чалыгыч туре. Терки-дөйчү чыткан балыкче бир даң бергеш, ара соксамды.

«Өскө кийинчи балыкын сегир-тип алырмам» хорайды бээр ийлаан» деп бодал, адаарга турумда, база бир улуг балык хөмдөн суун дрылаарын ужукуп келгеш, мөң мыр-ный дымн бажында бо пет көзү дүшүг.

«Бо кым мындыг беэи балык уштуп октап турар чөөр» дээш эң кырында хара-ан кылдым. Мен дөргө, най-дым алдым акым аазадым ал-ган, көкөзүн чүве дег, сир-тайып алган тур мен. Хари-нда чиктин сүргөй, эң-бөдүм чым-сырт дөң шыкш болгон. Көзөк даң напчар-даа аайым тыйшап бардым. Оон онналым келгеш, дүң-далаш олура дүшүм. Ол аразында тулап улуг мыкыт бажым кыры-би-зес.

Демги сундука «Бажы-чөм» эң кырында мөшпир-недип үтүп келгеш, ол-бо чаяннарды баскылап, дилег-нин тур он. «Ында ам чы-гыс-даа балык чок-ла болгай» деп коргуп-септи болалдым. «Чүң-ле болгай арга бо? Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Мен коргуп далашкан, ма-жалайдым октап турган ба-лыктың чедир чыгбайн олз. Мен истен келер болза, ат эасепе. Оода чангыс балыктаа чоп арттырып кагбааным олз.

Рассказ

таан балыктарын чүткөн чо-раан шоодайыны сугар деп шиттирелдин. Алар ковыны келгеш, эң кырында дүжөкө бакылалдым. Балык туткан ма-жалай мен-даа коор чай чок, саарыга чалыраан ба-лыктыр сүрүп, дүргөн-ле тур-зас бе. Мажалайдым чай чөтүг, ажаансыраан амы-лап алгаш, балыктарын даш-ке кир октап эгелдиз. «Хөм-ер-тен чедир көр ийне мөң кыл-дыр бодал, ийи-чү балыктын дилегте халге кир капта-ла, алды харины көр мен. Дем-ги ажаансыраан «Балыктың балыкты туткан октап-ла тур-вар мындыг чүве.

Удаткан чок болгонда, шоо-дайым чык доган. Дирит ба-лыктыр сун каа болгаш, ар-тында шимчеп чыдар, хари-н чиренчиг-даа. Ол аразында эртеңи хүн чер кырында ча-тылдыр дээш келген. Ам ба-лыктың ойнап мажалайдыр үзүр эркен.

Мажалай саарыга ол-бо кылдашкан, терең эеремге сы-гыр карактары-биле хараадаң чүве дег, кайган турган, мөң турганым элзеш ийиңи чорут-тар орта, мен-даа дүң-далаш-биле долу шоодайыны арай боорда чүткөш, көдөр ырак эасепе, адаалат, өрү үткөн будуктарын чөөн дүткөн ар-тында барып туруп алдым. Бир эвес мажалай истен кел-зе, ол дүткө үе халчын деп турарым ол. Ынча кийгезе мажалай үлөс джир чүве болгай. Улуг бижээмин холда тузуп алган мен. Боо бар эвес.

Мажалай саарыга ол-бо кылдашкан, терең эеремге сы-гыр карактары-биле хараадаң чүве дег, кайган турган, мөң турганым элзеш ийиңи чорут-тар орта, мен-даа дүң-далаш-биле долу шоодайыны арай боорда чүткөш, көдөр ырак эасепе, адаалат, өрү үткөн будуктарын чөөн дүткөн ар-тында барып туруп алдым. Бир эвес мажалай истен кел-зе, ол дүткө үе халчын деп турарым ол. Ынча кийгезе мажалай үлөс джир чүве болгай. Улуг бижээмин холда тузуп алган мен. Боо бар эвес.

Мажалай саарыга ол-бо кылдашкан, терең эеремге сы-гыр карактары-биле хараадаң чүве дег, кайган турган, мөң турганым элзеш ийиңи чорут-тар орта, мен-даа дүң-далаш-биле долу шоодайыны арай боорда чүткөш, көдөр ырак эасепе, адаалат, өрү үткөн будуктарын чөөн дүткөн ар-тында барып туруп алдым. Бир эвес мажалай истен кел-зе, ол дүткө үе халчын деп турарым ол. Ынча кийгезе мажалай үлөс джир чүве болгай. Улуг бижээмин холда тузуп алган мен. Боо бар эвес.

Мажалай саарыга ол-бо кылдашкан, терең эеремге сы-гыр карактары-биле хараадаң чүве дег, кайган турган, мөң турганым элзеш ийиңи чорут-тар орта, мен-даа дүң-далаш-биле долу шоодайыны арай боорда чүткөш, көдөр ырак эасепе, адаалат, өрү үткөн будуктарын чөөн дүткөн ар-тында барып туруп алдым. Бир эвес мажалай истен кел-зе, ол дүткө үе халчын деп турарым ол. Ынча кийгезе мажалай үлөс джир чүве болгай. Улуг бижээмин холда тузуп алган мен. Боо бар эвес.

Мажалай саарыга ол-бо кылдашкан, терең эеремге сы-гыр карактары-биле хараадаң чүве дег, кайган турган, мөң турганым элзеш ийиңи чорут-тар орта, мен-даа дүң-далаш-биле долу шоодайыны арай боорда чүткөш, көдөр ырак эасепе, адаалат, өрү үткөн будуктарын чөөн дүткөн ар-тында барып туруп алдым. Бир эвес мажалай истен кел-зе, ол дүткө үе халчын деп турарым ол. Ынча кийгезе мажалай үлөс джир чүве болгай. Улуг бижээмин холда тузуп алган мен. Боо бар эвес.

К. АРАКЧАА.

Редактор К. Н. ДИНГА.

БӨДҮҮН ИШТИҢ КИЖИЛЕРИ

ХУНДУТКЕЛГЕ БҮРГЕТКЕН

Кижилериниң кадыкшылынын дугайында айттыгы кай-да-даа хүн буру ажылды төвүндө садылап турар. Шоор-оол Ондаровна Купман Арыкан суурда эмнеде пуктуз-уун санатарында ам он сес чыл болгон.

Эскерткени профессионал оң ажылдашкыны болуңу кы-амак күш-ажылын көргүзүп, чолуңга эвлелен бараан болуп келгеш-биле улустун хүндүлгөсүнө бүргеткен. Ажык хү-дөөлөни улам акжыттышкан, медицина фельдшеранынын дүжүлгөсүн ол халдыкшылдыг өөренип келгенде, эм-чилдин сүмезин баугаар аары кижилерин хайгаараар, олар-га дуулаар мергежилди апарган.

Ш. О. Купман амгы үдө акушерканын билди хире мер-гежилди шингээди алган. Божуур илерте медицина дуа-ламчынын чедирп, бо аразында ол чөжө-даа хөрдөжөөнүн чик божууран, чаштарын хиния кескен. Арысканын чурттакчылары, ол девискээрге чон ону «эмчи» деп шола-лай бергени таварышта эвес.

Арыг-Ууру көдө Советтин депутаттыга ол кам удаа сон-гудуп чораян, ам Арыкан суурда хөрдөжөөнөр чөүлөшкөн келгештү. Ш. О. Купмантың ак сепкилди күш-ажылын кө-дө Совет, районун кадык камгалап килдиз үлөсөп көр-гөш, ону чангыс эвес удаа шанап мактаан.

Улуг-Хем район.

Т. ОЧУР-ООЛ.

АМДАННЫҢ ЧЕМНИН МАСТЕРИ

Салчак